

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Зміст

ПРИВІТАННЯ ГОЛОВИ ВЧЕНОЇ РАДИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ», АКАДЕМІКА С. В. КІВАЛОВА	17
---	----

СЕКЦІЯ 1. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ, ФІНАНСОВОГО ПРАВА

<i>Ківалов Сергій Васильович</i> ДЕРЖАВНА ЦІЛЬОВА ПРОГРАМА ЯК ЗАСІБ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	19
<i>Біла-Тіунова Любов Романівна</i> ОКРЕМІ НОТАТКИ ЩОДО «ПРИНЦИПУ РІВНОГО ДОСТУПУ» І «ПРИНЦИПУ НЕДИСКРИМІНАЦІЇ» У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	22
<i>Білоус-Осінь Тетяна Ігорівна</i> ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКИХ ПРОЦЕДУР ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ТА НАУКИ	26
<i>Даниленко-Негара Юлія Сергіївна</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНОГО ЗАКРІПЛЕННЯ ПРАВИЛ ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ У ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ДЕРЖАВНУ СЛУЖБУ	28
<i>Козачук Діана Анатоліївна</i> ЩОДО ОБСЯГУ ПРАВА НА АПЕЛЯЦІЙНЕ ОСКАРЖЕННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	32
<i>Негара Родіон Віталійович</i> УСНІЙ АДМІНІСТРАТИВНИЙ АКТ В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ	35
<i>Осадчий Анатолій Юрійович, Закаленко Олена Василівна</i> СТАНДАРТИ ДОКАЗУВАННЯ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ	38
<i>Слободянюк Марина Анатоліївна</i> ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ.	42
<i>Стрельников Андрій Вікторович</i> АНТИКОРУПЦІЙНА СУБ'ЄКТНІСТЬ ПАТРОНАТНИХ СЛУЖБОВЦІВ: РЕТРОСПЕКТИВА НОРМАТИВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	44
<i>Фролова Євгенія Ігорівна</i> ЩОДО ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ ПРАВ СУБ'ЄКТІВ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ.	48
<i>Чердинцев Юрій Герасимович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АТЕСТАЦІЇ СЛУЖБОВЦІВ МИТНИХ ОРГАНІВ	50
<i>Назарчук Анастасія Валеріївна</i> ЩОДО СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНОСТІ ТА ПРОТИДІЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ У ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ	53
<i>Піть Ігор Юрійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОГО КОНТРОЛЮ ЗА ФІНАНСАМИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ	56
<i>Бевзюк Ангеліна Костянтинівна</i> АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ	59
<i>Данілов Олександр Дмитрович</i> НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ	62

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції Державної соціальної програми запобігання та протидії домашньому насильству та насильству за ознакою статі на період до 2025 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 10.10. 2018 р. № 728-р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/728-2018-%D1%80#Text> (дата звернення: 14.11.2024).
2. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 7.12.2017 р. № 2229. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text> (дата звернення: 14.11.2024).
3. Про затвердження Порядку формування, ведення та доступу до Єдиного державного реєстру випадків домашнього насильства та насильства за ознакою статі : Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2019 р. № 234. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/234-2019-%D0%BF#n9> (дата звернення: 14.11.2024).
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 7.12.1984 р. № 8973. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення: 14.11.2024).

Ключові слова: адміністративно-правові заходи, домашнє насильство, насильство за ознакою статі, права людини, гендерна дискримінація, соціальні програми, превентивні заходи, протидія насильству, законодавче регулювання, адміністративна відповідальність.

Keywords: administrative and legal measures, domestic violence, gender-based violence, human rights, gender discrimination, social programs, preventive measures, combating violence, legislative regulation, administrative responsibility.

Данілов Олександр Дмитрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри адміністративного і фінансового права*

НАВЧАННЯ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ СУДОВОЇ СИСТЕМИ

Ефективне функціонування судової системи значною мірою залежить від професійної підготовки державних службовців, які забезпечують її роботу. Судові адміністратори, секретарі судових засідань, працівники канцелярій та інші посадовці відіграють важливу роль у підтримці незалежності судової влади, оперативності розгляду справ та дотриманні принципів правової держави. В умовах судової реформи в Україні та прагнення до євроінтеграції особливої уваги набуває питання відповідності підготовки судових державних службовців європейським стандартам, що передбачають високий рівень професіоналізму, безперервне навчання та застосування сучасних технологій у правосудді.

Європейський досвід свідчить, що постійне навчання та підвищення кваліфікації державних службовців судової системи є ключовим чинником підвищення ефективності правосуддя. Враховуючи виклики, з якими стикається судова система України, удосконалення системи навчання державних службовців є стратегічно важливим завданням. Це не лише сприятиме підвищенню ефективності роботи судів, а й зміцнить довіру суспільства до судової влади. Впровадження кращих європейських практик у навчальний процес дозволить забезпечити високу кваліфікацію судових службовців, що, у свою чергу, сприятиме більш оперативному та якісному здійсненню правосуддя.

Професійне навчання державних службовців судової системи є ключовим інструментом забезпечення ефективного функціонування правосуддя, підвищення рівня професійної компетентності та дотримання стандартів належного судочинства [1]. У сучасному правовому полі професійне навчання трактується як безперервний процес формування та вдосконалення знань, умінь і навичок, необхідних для виконання посадових обов'язків державних службовців судів, відповідно до законодавчих та етичних вимог [2].

Відповідно до європейських стандартів, зокрема рекомендацій Ради Європи, професійна підготовка працівників судової системи є невід'ємною складовою забезпечення верховенства права. Рада Європи наголошує на необхідності розробки системних програм підготовки, які включають як теоретичне навчання, так і практичні стажування в судах, міжнародний обмін досвідом та використання сучасних цифрових технологій у правосудді [3].

На рівні національного законодавства професійне навчання державних службовців судової системи регулюється Законом України «Про державну службу», а також нормативно-правовими актами, які визначають стандарти підготовки судових адміністраторів, секретарів судових засідань та інших категорій судових службовців, серед яких: Наказ Державної судової адміністрації України № 170 від 24 грудня 2014 року «Про затвердження штатної чисельності працівників апаратів місцевих та апеляційних судів» [4], Плани та програми підготовки, затверджені Національною школою суддів України [5].

Таким чином, професійне навчання державних службовців судової системи є важливим механізмом вдосконалення кадрового потенціалу судів, підвищення довіри громадян до судової влади та забезпечення якісного судочинства. Враховуючи інтеграційні процеси та реформування судової системи України, адаптація європейських стандартів навчання та розширення можливостей для професійного розвитку судових службовців є стратегічним завданням у сфері державного управління.

Ефективна система навчання та підвищення кваліфікації державних службовців судової системи має ґрунтуватися на чітко визначених принципах, що відповідають міжнародним стандартам. З огляду на постійні зміни в законодавстві, зростаючу роль цифрових технологій у судочинстві та необхідність дотримання високих етичних стандартів, впровадження цих принципів є ключовим

для забезпечення належного рівня професійної компетентності працівників судової сфери. Саме тому варто детальніше розглянути основні принципи організації навчання та підвищення кваліфікації, які застосовуються в європейській практиці та можуть бути ефективно імплементовані в Україні.

1. *Принцип безперервності* передбачає, що навчання державних службовців судової системи має відбуватися на постійній основі, охоплюючи як базову підготовку, так і подальше підвищення кваліфікації протягом кар'єри. Безперервне навчання є необхідною умовою для підтримання професійного рівня працівників правосуддя.

2. *Принцип незалежності*. Освіта та підготовка державних службовців в судовій системі повинні бути автономними та не залежати від політичного впливу чи адміністративного тиску. Це забезпечує об'єктивність та нейтральність у підготовці кадрів судової системи, що передбачено, зокрема, рекомендаціями Європейської комісії з питань ефективності правосуддя (CEPEJ).

3. *Принцип адаптивності та гнучкості*. Програми навчання мають бути адаптованими до сучасних викликів і враховувати новітні зміни в законодавстві, судовій практиці та технологіях. Європейська мережа судових рад (ENCJ) наголошує на важливості інтеграції цифрових інструментів у процес навчання [6].

4. *Принцип практичної спрямованості* означає, що навчальні програми повинні містити не лише теоретичний блок, але й практичні заняття, моделювання судових процесів та стажування у судах. Такий підхід рекомендований Лісабонською мережею суддівської підготовки [7].

5. *Принцип міжнародної співпраці*. Для забезпечення високого рівня підготовки державні службовці судової системи мають брати участь у міжнародних тренінгах, програмах обміну та семінарах, які організовуються під егідою Європейського суду з прав людини, Європейського інституту державного управління (EIPA) та інших міжнародних організацій.

6. *Принцип професійної етики*. Важливою складовою навчання є формування етичних стандартів, які відповідають міжнародним принципам судової етики, зокрема Бангалорським принципам суддівської поведінки, ухваленим ООН [8, с.98].

7. *Принцип інклюзивності*. Програми навчання мають забезпечувати рівний доступ до освітніх можливостей незалежно від посадового рівня чи місця роботи.

На нашу думку, впровадження цих принципів в Україні сприятиме зміцненню професійної компетентності судових службовців та наближенню національної судової системи до європейських стандартів.

В умовах сьогодення, система навчання та підвищення кваліфікації судових службовців стикається з низкою викликів, які уповільнюють її ефективний розвиток. Насамперед це недостатнє фінансування освітніх програм, що обмежує можливості для впровадження сучасних методик навчання та залучення провідних фахівців. Крім того, відсутність єдиного стандартизованого підходу до

навчання призводить до нерівномірного рівня підготовки працівників судової системи. Важливими проблемами залишаються низький рівень використання цифрових технологій у процесі навчання та обмежена співпраця з міжнародними освітніми інституціями. Також існує брак мотивації серед самих службовців щодо постійного професійного розвитку, що може бути наслідком недостатнього стимулювання кар'єрного зростання. Подолання цих викликів вимагає комплексного реформування системи навчання, адаптації до міжнародних стандартів та активної державної підтримки.

Тому, вважаємо, що для вдосконалення системи навчання судових службовців в Україні доцільно імплементувати найкращі європейські практики, що передбачають комплексний підхід до професійного розвитку. Зокрема, необхідно запровадити обов'язкові програми безперервного навчання з урахуванням спеціалізації працівників, що відповідає практиці Європейської мережі суддівської підготовки (EJTN). Важливим є розвиток цифрових освітніх платформ і дистанційного навчання, що дозволить забезпечити доступність і гнучкість підготовки. Окрім цього, варто розширити міжнародне співробітництво із судовими академіями ЄС та сприяти обміну досвідом із зарубіжними фахівцями. Впровадження чітких стандартів оцінювання навчальних програм, зокрема через систему сертифікації, дозволить підвищити якість підготовки кадрів. Важливим аспектом є також мотивація судових службовців до професійного зростання через створення прозорої системи кар'єрного просування, яка базується на результатах навчання та професійних досягненнях.

Список використаних джерел:

1. Уряд затвердив план заходів з розвитку системи професійного навчання публічних службовців до 2027 року. URL: <https://nads.gov.ua/news/uriad-zatverdyl-plan-zakhodiv-z-rozvytku-systemy-profesiinoho-navchannia-publichnykh-sluzhbovtiv-do-2027-roku>.
2. Професійне навчання. Національне агентство України з питань державної служби. URL: <https://nads.gov.ua/diyalnist/profesijne-navchannya>.
3. Європейська комісія. Training of justice professionals and training practices. URL: https://commission.europa.eu/law/cross-border-cases/training-justice-professionals-and-training-practices_en.
4. Про затвердження штатної чисельності працівників апаратів місцевих та апеляційних судів : Наказ Державної судової адміністрації України № 170 від 24 грудня 2014 року. URL: <https://dsa.court.gov.ua/dsa/inshe/14/Nakaz17024122014>.
5. Програма підготовка та підвищення рівня кваліфікації секретарів судового засідання місцевих загальних та апеляційних судів. URL: <https://nsj.gov.ua/ua/pidgotovka-pratsivnikov-aparativ-sudiv/programi-pidgotovki-pratsivnikov-aparativ-sudiv-2021-rik/27-30-sichnya-2025-roku-programa-pidgotovka-ta-pidvishennya-rivnya-kvalifikatsii-sekretariv-sudovogo-zasidannya-mistsevih-zagalnih-ta-apelyatsiynih-sudiv/>.

6. Final Report of the ENCJ's Project Group on the Distillation of ENCJ Guidelines Recommendations and Standards Report 2012-2013, updated 2015-2017. URL: https://pgwrk-websitemedia.s3.eu-west-1.amazonaws.com/production/pwk-web-encj2017-p/Reports/ENCJ_Distillation_Report_2004_2017.pdf.

7. Європейська комісія з питань ефективності правосуддя Ради Європи (CEPEJ). URL: <https://old.vkksu.gov.ua/ua/mijnarodne-spivrobitnitstvo/spivrobitnitstvo-z-radou-evropi-ta-evropeyskim-souzom/ewropiejska-komisiia-z-pitan-iefektiwnosti-prawosuddia-radi-ewropi-cepej/>.

8. Коментарі щодо Бангалорських принципів поведінки суддів. URL: <https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/file/komentari-bangalorski-9818bfb11.pdf>.

Ключові слова: державна служба, державні службовці судової системи, апарат суду, підвищення кваліфікації, професійне навчання.

Keywords: public service, civil servants of the judicial system, court staff, professional development, vocational training.

Зільберт Валентина Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірантка кафедри адміністративного і фінансового права*

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПІДХОДИ ДО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ПРИНЦИПИ ТА ДОСВІД

З розвитком України як правової, демократичної та сучасної держави набуває особливої важливості усвідомлення значущості та необхідності євроінтеграційних процесів управління. Одним із ключових концептів, що активно впроваджуються у науковий дискурс та практику, є поняття «публічне адміністрування». Це поняття, широко вживане в європейських країнах, поступово замінює категорію «державне управління», яка історично асоціюється з пострадянським простором. Водночас, незважаючи на активний розвиток і практичне застосування концепції публічного адміністрування, досі немає єдиної теоретичної позиції щодо його змісту та основних характеристик. Відсутність законодавчого врегулювання цього питання в Україні ускладнює імплементацію європейських стандартів у сфері управління.

Досвід країн Європейського Союзу свідчить про існування кількох основних підходів до визначення принципів публічного адміністрування: правового, політичного та управлінського. Відповідно до правового підходу, публічне адміністрування базується на принципах верховенства права, захисту прав і свобод людини. Наприклад, у Німеччині система управління передбачає чітку нормативну базу, що регламентує діяльність органів влади, гарантує відкритість адміністративних процедур і запобігає зловживанням посадовців [3]. Політичний підхід, який широко застосовується у Великій Британії, наголошує на підзвіт-